

Norrköping Symphony Orchestra

NAXOS

8.557426

Mats Rondin

Nordic Classical Favourites

Kanske finns det ett typiskt nordiskt tonspråk även om det kan vara svårt att exakt definiera vad det innebär. Det vemodiga och mollbetonade kanske. Programmet på den här skivan kan sägas vara typiskt nordiskt, men vilken är den gemensamma nämnaren?

Edvard Grieg (1843-1907) har blivit mest känd för sina sånger, pianostycken och en briljant pianokonsert – samt för scenmusiken till Henrik Ibsens jättelika skådespel *Peer Gynt*, där han i titelrollen lyckats fånga så mycket av den norska nationalkaraktären. Grieg lyckades också hitta något typiskt norskt även om han arbetade med denna musik ytterst motvilligt. ”Du tror väl inte att det är ett frivilligt val från min sida! Jag blev uppmanad av Ibsen i våras och stegrade mig naturligtvis vid tanken på att sätta musik till det mest omusikaliska av alla ämnen... Det hela vilar som en mara över mig.” Trots hans motstånd blev musiken klar i tid, och premiären på Kristiania teater den 24 februari 1876 blev en stor framgång.

Musiken i första konsertsviten är hämtad från olika delar av dramat. *Morgonstämning* inleder således fjärde akten. Man skulle kunna tro att man befinner sig på en nordisk sommaräng, för sådan är musikens karaktär. Men i själva verket utspelas akten på Afrikas nordkust där Peer gör upp listiga planer med internationella skojare. Längre fram i akten träffar Peer en arab-

hövdning i den heta ökennatten. Han svärmar för hövdningadottern, och i *Anitras dans* dansar hon en eggande dans för honom. Grieg använder ett uppbåd av slagverk och utnyttjar blåsarerna vykortsmässigt arabiskt. Det innerliga stråckstycket *Åses död* inleder den tredje aktens fjärde scen där Peer med fantasins hjälp rider in sin döende mor i himmelriket. Andra aktens sjätte scen inleds med *I Bergakungens sal*. Ett tema föds i basar och violonceller. Det arbetar sig upp i högre register, upprepas ideligen i växande styrka, stigande tempo och med större klangmassa. Här skildras de groteska, komiska och fula trollen så genialt att även icke-nordbor förstår vad troll är för något.

1880 publicerade Grieg en samling om tolv sånger till dikter av Vinje. Som alldeles nyttillträdd dirigent för Musiksällskapet Harmonien i Bergen hade han stort behov av ny orkestermusik, och därför orkestrerade han två av de just utkomna sångerna för stråkar under titeln *To elegiske melodier op 34*. Den sista av dessa är *Våren*, så fylld av djupt vemod och allvar, att stycket även blivit känt under titeln *Den sista våren*.

Den danske författaren Adam Oehlenschlaeger skrev 1805 ett stort drama kallat *Aladdin*, vilket liksom Ibsens *Peer Gynt*, i första hand var ett läsdrama – det var egentligen alldeles för långt för att framföras på teatern. Men före sestetern 1918 fick **Carl Nielsen** (1865-1931)

beställning på scenmusik till detta mastodont-drama. Det var som vanligt bråttom, för balett-avsnitten måste börja repeteras direkt vid såsångsstarten. ”Jag har kniven på strupen från Teatern...” skrev han i ett brev, men när hösten kom blev det hela uppskjutet, och han hade med facit i handen kunnat ta det lugnt den sommaren. Så småningom var det i alla fall dags för premiär, och då omfattade partituret inte mindre än 26 avsnitt på ca 400 sidor – ett gigantiskt arbete alltså. Och trots att föreställningen delades upp på två teaterkvällar, blev man tvungen att skära bort stora delar av musiken.

Nielsen kände sig misshandlad och ville slutligen inte skylta med sitt namn på affischen. Som tur är räddade han de bästa avsnitten över till en ofta spelad konsertsvit, fylld av orientalistisk glöd och med typisk nielsensk prägel. Här finns en tungt framåtskridande *Festmarsch*, en graciös *Hindudans*, en humoristisk *Kinesdans* och en temperamentsfull *Negerdans*.

Jean Sibelius (1865-1957) var också en mästare på att skriva perfekt utformade stämningssminiatyrer för scenen, och hans sviter med teatermusik hör till hans stora slagnummer. Nyåret 1898 komponerade han musik till vännen Adolf Pauls skådespel **Kung Kristian II** – det är strax innan han slår igenom med sin första symfoni – och med denna skådespelsmusik lyckas den då tämligen okände finske tonsättaren få ett hedersamt kontrakt med det anrika

förlaget Breitkopf & Härtel i Leipzig. Premiären stod på Svenska Teatern i Helsingfors den 24 februari 1898 och Sibelius dirigerade själv sin musik. Författaren har berättat om hur ”Sibelius kom tågande i spetsen för sina musikanter, vilka buro på sina instrument och på varsitt notställ. De ställde upp sig innanför ridån. Gasen skruvades ned och det blev tyst därute i salongen. Genom hålet på ridån såg jag tusentals nyfikna ögon stirra. Och så tog Janne till ordet: ”Så där, gamle gosse!” sade han. ”Nu skall jag spela upp till succé åt dig!” Och hans vänliga ansikte lyste och darrade av sinnesrörelse. Nervöst men energiskt höjde han pinnen, sänkte den igen och för första gången ljödo tonerna av hans härliga elegi in över publiken och tände ögonblickligen. Det blev en stämning både i salongen och på scenen, som värmer hjärtat ännu idag, när jag tänker därpå.” Att Sibelius musik betydde mycket för föreställningsframgångar är helt klart. Vi förtjusas ännu av *Elegie*, *Nocturne* och *Musette*.

Långt senare, när Sibelius betraktades som sin tids ledande tonsättare, komponerade han ett opuslöst litet stycke för stråkkvartett, **Andante festivo**. Året var 1924 och skälet till att han skrev detta utsökt känsliga lilla verk var att boardfabriken i Säynätsalo firade sitt 25-årsjubileum. Man hade kanske väntat sig ett maskinellt bullrande verk, men sådan var inte Sibelius, han gick istället till trädens ursprung och fann inspirationen i skogens lugn och sus. Ännu

sex år därefter, när han redan slutat komponera trots att han hade många år kvar att leva, arrangerade han detta lilla stycke för stråkkorkester och pukor ad lib.

Mellan 1937 och 1943 var den svenske tonsättaren **Lars-Erik Larsson** (1908-1986) anställd vid Sveriges Radio, han var förvisso en ung man – knappt trettio år när han började – men han hade ansvaret att dirigera, arrangera och komponera musik för radions behov. Hans första uppdrag som tonsättare blev att förse en radioteaterföreställning av Shakespeares *En Vintersaga* med musik. Det nya mediet och vissheten att ha en oerhört mycket större publik än någon vanlig teater var inspirerande, och Larsson hittade den varmt romantiska, folkliga stil som han blivit så älskad för. När han strax därefter fick beställning på vinjetter till ett program med titeln **Dagens stunder** hade han redan nått sitt mästerskap inom denna genre. Man kallade den här programtypen för lyrisk svit, och den innebar att man läste dikter och omgav dem med lämpliga musikvinjetter. I det här fallet handlade det just om olika tider på dygnet. Till *Uvertyren* lästes Heidenstams *En dag*, till *Romansen* Oscar Levertins *Siesta* och till *Scherzot* Kerstin Heds *De två tonerna*. Larsson tyckte att han lyckats så pass bra att han trodde att en konsertsvit ur musiken skulle kunna försvara sin plats. Han tog tre av programmets satser och sammanställde dem till en Pastoralsvit. Det blev

ett av de mest spelade svenska verk som någonsin skrivits, men det är mycket sällan man får tillfälle att höra de andra små satserna, vilka också rymmer miniatyrens genialitet.

Kanske kan det verka förvånande att en av Sveriges mest uppmärksammade avantgardister figurerar i ett sådant här sammanhang. Den i Malmberget 1937 födde **Bo Nilsson** slog redan under tonåren igenom internationellt som ett av den nyaste musikens främsta genier. Hans nervöst fladdrande toner hade något av norrskenets kyla och klarhet över sig, och det fascinerade känarna i Europa. Sedan dess har tiderna och smaken förändrats, men i grunden är Nilssons musik fortfarande lika äkta och riktiga. Det nordliga finns kvar, även kylan – men den är ibland mjukare. 2001 komponerade han **Arctic Air** för träblåsare, stråkar och piano. Det är oändligt vackert, nordiskt romantisk musik med inspiration från fjällvärlden. Men som en referens till den avantgardistiska perioden hör man alldeles mot slutet en oväntat vågad pianofras.

STIG JACOBSSON

Perhaps there exists a typical Nordic tonal language, even if it can be difficult to define exactly what that language would entail. Perhaps it consists of something melancholic with its center firmly in the minor mode. The program on this CD can be said to be typically Nordic, but what is the common denominator?

Edvard Grieg (1843-1907) is best remembered for his songs, piano works and a brilliant piano concerto - as well as scene music to Henrik Ibsen's gigantic drama **Peer Gynt**, a drama in which Ibsen succeeded so well in capturing so much of the Norwegian national character in the title role. Grieg also succeeded in portraying something typically Norwegian in the music, even if he was ultimately unwilling to work on the project. "You don't believe that I entered this project voluntarily. I was encouraged by Ibsen in the spring and was naturally revolted at the thought of setting music to this most unmusical of all subjects... The entire project is like a nightmare resting over me." In spite of his resistance, the score was completed in time, and the premiere at the Kristiania Theater on February 24, 1876 was a great success.

The music in the First Suite is taken from different parts of the drama. Accordingly, *Morgonstämning* (Morgonstämning) begins the fourth act. Such is the character of the music that one feels

transported to a Norwegian summer meadow. But in fact, the act takes place on the northern coast of Africa where Peer forges subtle plans with a group of international swindlers. Further into the act, Peer meets an Arab chieftain in the hot desert night. He becomes infatuated with the chieftain's daughter and in *Anitra's Dance* (Anitras dans); she performs a seductive dance for him. Grieg scores the piece for a troop of percussion and exploits the winds postcard-like Arabian character. The intimate string piece *Aase's Death* (Åses död) begins the third act's fourth scene, where Peer, with fantasy's help, rides with his dying mother into the kingdom of heaven. The second act's sixth scene begins with *In the Hall of the Mountain King* (I Bergakungens sal). The main theme is born in the basses and cellos. It works itself up into the upper registers, is repeated continually with growing dynamics, faster tempo and larger orchestration. Here is described the grotesque, comical, and ugly troll with such genius that even non-Nordic people understand what a troll is.

In 1880, Grieg published a collection of twelve songs based on the poems of Vinje. As the newly appointed conductor for the Harmoniem Orchestra of Bergen, he had a great need for new orchestral music, and consequently he orchestrated two of the newly published songs for strings under the title *Two Elegiac Melodies* (To elegiske melodier) op.34. The last of these is

Spring (Våren), which is so full of deep melancholy and earnestness that the piece has become known under the title, *The Last Spring* (Den sista våren).

The Danish writer Adam Oehlenschlaeger wrote in 1805 an extensive play called **Aladdin**, which similar to Ibsen's *Peer Gynt*, was primarily a closet drama – it was entirely too long to be performed in the theater. However, before his vacation in 1918, **Carl Nielsen** (1865-1931) received a commission for scene music to this mastodon work. As usual, time was at a minimum, for the ballet section must begin rehearsal directly at the start of the season. As he wrote in a letter, "The Theater is holding a knife to my throat . . ." but with the arrival of fall the entire project was pushed back and he, in retrospect, could have taken it easier during the summer. By degrees, it was time for the premiere, with the completed score, which then contained 26 sections and a total of 400 pages: a gigantic work. In spite of the fact that the performance was divided into two theater evenings, Nielsen was forced to remove large sections of the music.

Nielsen felt himself abused and ultimately did not want to acknowledge his involvement with the project, wishing to withhold his name from the posters. Luckily, he saved the best sections for a concert suite, a suite full of oriental warmth and the characteristic Nielsen style.

Here is the heavy, forward moving *Oriental Festive March* (Festmarsch), a gracious *Hindu Dance* (Hindudans), a humorous *Chinese Dance* (Kinesdans), and a temperamental *Negro Dance* (Negerdans).

Jean Sibelius (1865-1957) was also a master of the perfectly formed mood miniature for the stage, and his suites with theater music belong to his greatest hits. During the New Year of 1898, and shortly before his break through with his first symphony, he composed music for his friend Adolf Paul's play **Kung Kristian II**. With this theater music, the young almost unknown Finnish composer succeeded in receiving an admirable contract with the time-honored publisher, Breitkopf & Härtel in Leipzig. The premiere opened at the Swedish Theater in Helsinki on February 24, 1898, with Sibelius himself as the conductor. Paul has described how "Sibelius marched onto the podium in the forefront of his musicians, who each carried their instrument and a music stand. They set up inside the curtain. The gaslights were turned down and it became quiet in the hall. Through a hole in the curtain, I saw thousands of staring curious eyes. And then Janne spoke: "So, my old friend!" he said. "Now I will score a success for you!" And his amiable face shone and trembled with excitement. Nervous, but full of energy, he raised the baton, lowered it again, and for the first time, the tones of his wonderful

Elegi sounded over the audience which warmed to it instantaneously. There was a mood in both the hall and on the stage which warms my heart even today when I think about it.” That Sibelius’ music meant a great deal to the production’s success is clear. We are still enchanted by *Elegie*, *Nocturne* and *Musette*.

Long afterwards, when Sibelius was considered his generations leading composer, he wrote a little piece without opus number for String Quartet, **Andante festivo**. The year was 1924 and the reason he wrote this exquisitely sensitive little work was the 25th jubilee of a plywood factory in Säynätsalo. Perhaps one could have expected a rumbling machine like work, but Sibelius was not that kind, he returned, instead to the initial stages of wood and found his inspiration in the forest’s quiet murmuring. Six years afterwards, when he had already quit his work as a composer, in spite of the fact that he had many years of life left, he arranged this little piece for string orchestra and timpani ad lib.

Between 1937 and 1943, the Swedish composer **Lars-Erik Larsson** (1908-1986) was employed at the Swedish Radio. He was a young man – not yet thirty years of age when he began – but he had the responsibility to conduct, arrange and compose music for the use the Swedish radio. His first job as a composer was to provide music for a radio theater performan-

ce of Shakespeare’s *The Winter’s Tale*. The new media and the knowledge that he would have a much larger audience than at an ordinary concert was inspirational, and Larsson found the warm romantic and folk-like style that he became so loved for. When he soon there after received a commission for vignettes to a program with the title **Dagens Stunder** (Moments of the Day), he had already developed his mastery in this genre. One called this program type, Lyrical Suite, and it consisted of read poetry enclosed by appropriate musical vignettes. In this case, the topic of the program was the different times of the day. To the *Overture*, Verner von Heidenstam’s *A Day* (En Dag) was recited; to *Romance* (Romans), Oscar Levertin’s *Siesta*; and to *Scherzo* (Scherzo), Kerstin Hed’s *The Two Tones* (De två tonerna). Larsson felt that he succeeded so well that he believed that a concert suite could defend its place in the repertoire. He took three of the program’s movements and combined them into a *Pastoral Suite* (Pastoralsvit). It became the most commonly played Swedish piece ever composed, but it is seldom one has a chance to hear the other small movements, which also embraces the genius of miniature.

It can seem surprising that one of Sweden’s most observed avant-garde composers has a place in the context of this recording. Born in Malmberget in 1937, **Bo Nilsson** had his internatio-

nal break through already in his teens as one of new music's foremost geniuses. His nervous fluttering tones had something of the northern light's coldness and clarity about them, and that was fascinating for the elite in Europe. Since then, time and taste have changed, but the foundations in Nilsson's music are still real and true. The northern mood is still there, even the chill – but it is sometimes softer. In 2001, he composed **Artic Air** for winds, strings and piano. It is infinitely beautiful Nordic romantic music that takes its inspiration from the mountain world. However, as a reference to the avant-garde period one can hear at the end an unexpectedly daring piano phrase.

Translated

D. RUSSELL THOMAS

NORRKÖPINGS SYMFONIORKESTER

Norrköpings Symfoniorkester, SON, grundades 1912 och har idag 87 musiker. Orkestern har ett anseende som en av de mest spännande i Skandinavien – under årens lopp har ett oändligt antal verk uruppförts i Norrköping och många verk har fått sin världspremiär på CD, inspelade av SON. De senaste åren har i programval också märkts vissa japanska och kinesiska influenser, då SON inspirerats av sina asiatiska chefsdirigenter.

Orkestern har haft många spektakulära framföranden tillsammans med jazz- och rockmusiker, dansare, skådespelare och folkmusiker.

SON har en stor och uppskattande publik och konserterna i De Geerhallen har en genomsnittlig publiksiffra på ca 1000 personer.

Norrköpings Symfoniorkester spelar också regelbundet, ca 10 ggr om året, i Linköpings konsertsal samt vid några tillfällen varje säsong i Stockholm och på andra håll i landet, liksom i de skandinaviska huvudstäderna.

SON genomför varje ca 50 konsertproduktioner. Utöver standardrepertoaren och många välvalda inslag av spännande udda verk, ger SON ofta konserter för och med barn och ungdomar. Varje år når orkestern 15 000-20 000 skolbarn genom den skolkonsertverksamhet som bedrivs.

Bland chefsdirigenterna kan nämnas Heinz Freudenthal 1936–52, Herbert Blomstedt 1954–

62, Everett Lee 1962-72, Franz Welser-Möst 1986-91, Junichi Hirokami 1991-96, Ole Kristian Ruud 1996-99 och sedan säsongstart 1999-2000 kinesen Lü Jia.

Bland förste gästdirigenter kan nämnas Leif Segerstam 1995-97 och Daniel Harding sedan 1997. Gästande dirigenter som kan nämnas är bl a Andrew Litton, James Judd, Roy Goodman, Sixten Ehrling, Okko Kamu, Paavo Järvi, Joseph Swensen, Esa-Pekka Salonen, Yuzo Toyama.

SON turnerar regelbundet i Sverige. Vid två tillfällen har SON deltagit i Brucknerfestivalen i Linz och hade då vid ett framförande av Carmina Burana 100.000 åhörare i publiken vid Donau strand. I september 1994 var SON på en tre veckor lång turné i Japan med konserter i tio japanska städer och direktsändning i radio och TV från Tokyo. I januari 2000 gjorde SON en turné till östra Europa och spelade i Ungern, Österrike, Slovakien och Tjeckien. Det var en mycket framgångsrik turné, och bl a gav orkestern en konsert i det prestigefyllda konserthuset Musikverein i Wien. I oktober 2002 deltog SON i Beijing Music Festival i Kina med chefdirigent Lü Jia och solisterna Barbara Hendricks och Håkan Hardenberger, som enda utländska orkester vid sidan av New York Philharmonic. Turnén till Kina innehöll även två konserter i Guangzhou i söder.

SON spelar årligen in ett stort antal verk på CD.

THE NORRKÖPING SYMPHONY ORCHESTRA

The Norrköping Symphony Orchestra (SON) was founded in 1912, and is today a full-sized symphony orchestra of 87 members. One of Sweden's seven professional orchestras, it is regarded as one of the most exciting in Scandinavia, and has given numerous world première performances. The orchestra has also collaborated frequently with jazz musicians, rock groups, folk fiddlers, dancers and actors. Among its chief conductors have been Heinz Freudenthal (1936-52), Herbert Blomstedt (1954-62), Everett Lee (1962-72), Franz Welser-Möst (1986-91), Junichi Hirokami (1991-96), Ole Kristian Ruud (1996-1999) and Lü Jia (since 1999). Among the principal guest conductors are Leif Segerstam and Daniel Harding. Other renowned guest conductors who have appeared regularly with the orchestra include Andrew Litton, James Judd, Roy Goodman, Sixten Ehrling, Okko Kamu, Paavo Järvi, Joseph Swensen and Yuzo Toyama. The Norrköping Symphony Orchestra often performs at the Stockholm Concert Hall, has played twice at the Linz Bruckner Festival (in 1991 with Orff's Carmina Burana to an audience of 100.000 people on the banks of the River Danube) and has toured Japan (1994), Eastern Europe (2000) and China (2002). Since 1994 the orchestra has been based in a new concert hall in Norrköping, built especially to the orchestra's requirements.

MATS RONDIN

Mats Rondin (f 1960) har spelat cello sedan han var sju år gammal. Han har studerat för världens främsta pedagoger, bl a Erling Blöndal Bengtson, Frans Helmerson, William Pleeth, Ralph Kirshbaum och Mstislav Rostropovich. Efter debuten 1976 med Tjajkovskijs Rokoko-variationer har han framträtt med alla svenska symfoniorkestrar men också med ledande orkestrar i Skandinavien, Frankrike, Tyskland, Tjeckoslovakien, Italien och Holland (Concertgebouw).

Under de senaste åren har Mats Rondin även ägnat sig åt dirigering. För några år sedan bildade han Huaröds kammarorkester där han leder en ensemble sammansatt ur den svenska eliten av stråkmusiker som fått stor uppmärksamhet. Han har framträtt som dirigent för bl.a. Norrköpings Symfoniorkester, Kristiansands Symfoniorkester, Sveriges Radios Symfoniorkester, Malmö Symfoniorkester samt Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm.

Mats Rondin har spelat in ett stort antal skivor, senast inspelade verk är Sallinens Chamber Music nr 3 på Naxos med Finska Kammarorkestern samt Berwald duos, även dessa på Naxos.

MATS RONDIN

Born in 1960, the Swedish cellist and conductor Mats Rondin studied at the Swedish Radio Music School in Edsberg, continuing his studies in London with William Pleeth, and also with Raph Kirshbaum and Mstislav Rostropovich. From 1982 to 1985 he served as principal cellist with the Malmö Symphony Orchestra and since then has occupied a similar position with the Swedish Radio Symphony Orchestra. He is well-known as soloist as well as for his numerous recordings.

Foto: Stefan Fallgren

Foto: Anders Kratz

Norrköping Symphony Orchestra

DDD

8.557426

Playing time:
77:01

Made in E.C.

ALL RIGHTS RESERVED.

© & © 2003 HNH International Ltd

www.naxos.com

Norrköping Symphony Orchestra

MATS RONDIN

Nordic Classical Favourites

EDVARD GRIEG (1843–1907)

Peer Gynt, suite nr. 1 op 46

1. Morgenstemning (Morning)	3:56
2. Mor Åses død (Aase's Death)	4:37
3. Anitra's dans (Anitra's Dance)	3:29
4. I Dovregubbens hall
(In the Hall of the Mountain King)	2:28
5. Våren, op 34 (Last Spring)	5:31

CARL NIELSEN (1865–1931)

Suite af Aladdin, op 34 (Suite Aladdin)

6. Orientalisk festmarsch
(Oriental Festive March)	2:44
7. Hindudans (Hindu Dance)	2:07
8. Kineserdans (Chinese Dance)	3:06
9. Negerdans (Negro Dance)	4:42

LARS-ERIK LARSSON (1908–1986)

Dagens stunder/Pastoralsvit (Moments of the Day)

10. Adagio–Allegro	4:48
11. Andantino con moto	3:53
12. Adagio	4:40
13. Vivace	3:53
14. Andantino	2:26
15. Andante tranquillo	1:54

JEAN SIBELIUS (1865–1957)

16. Andante festivo 3:29

Kung Kristian II, op 27 (King Christian II)

17. Nocturne	7:38
18. Elegi	5:05
19. Musette	2:22

BO NILSSON (f. 1937)

20. Arctic Air 4:02

Recorded in De Geerhallen, Norrköping 19–22 May 2003

Recording producer and editing: Lennart Dehn

Music technician and mastering: Torbjörn Samuelsson

Cover: Idé-bild

Photo: Anders Geidermark/Naturfotograferna